Веcткі й Паведамленьні

інфармацыйны бюлетэнь Згуртаваньня "ПАГОНЯ"

Viestki j Paviedamlenni

Сусьветнае сеціва: pahonia.com, e-krama.com
Электронны адрас: viestki@mail.com
✉: VIESTKI, P. O. Box 3225, Farmingdale, NY 11735

№ 2 (564)
Люты 2013 г.

Урокі Віетнамскай вайны: 40 гадоў пасьля сканчэньня

Сёлета 27 студзеня спаўняецца 40 гадоў з часу, як на Парыскіх перамовах паміж ЗША і Дэмакратычнай Рэспублікай Віетнам (ДРВ) была падпісаная дамова аб спыненьні баявых дзеяньняў (фактычна спыненьне агню адбылося 15 студзеня) і вывадзе ўсіх замежных войскаў з Паўднёвага Віетнаму, што фактычна стала для Амэрыкі сканчэньнем Віетнамскай вайны. У дамове пастанаўлялася, што будучыня Паўднёвага Віетнаму (Рэспублікі Віетнам са сталіцай у Сайгоне) будзе вырашаная самым народам Паўднёвага Віетнаму шляхам дэмакратычных выбараў, а пытаньне аб магчымым узьяднаньні абедзьвух частак краіны можа вырашацца толькі мірнымі сродкамі й шляхам перамоваў.

Неўзабаве адбыўся абмен палоннымі, і на працягу некалькіх месяцаў прайшоў вывад войскаў зь Віетнаму. Разам з амэрыканцамі вывела свае войскі Паўднёвая Карэя, раней вывелі свае кантынгенты Тайлянд, Аўстралія, Новая Зэляндыя й Філіпіны. Камуністычны Паўночны Віетнам таксама меўся па дамове вывесьці свае войскі, але гэтага так і не адбылося. Вайна працягвалася, цяпер ужо ў форме чыстай грамадзянскай вайны паміж віетнамскімі камуністычнымі й антыкамуністычнымі сіламі.

На думку немалой колькасьці гісторыкаў, параза ў Віетнамскай вайне, першая вайсковая параза Амэрыкі ў 20-м стагодзьдзі стала "паразаю, вырванай са сківіцаў перамогі". Шмат якія экспэрты й гісторыкі лічаць, што менавіта брак волі амэрыканскіх палітыкаў паднёс на спадачку перамогу віетнамскім камуністам. Гэта адбылося тады, калі ўжо пачала спрацоўваць віетнамізацыя канфлікту, была ўзмоцненая сацыяльная база антыкамуністаў, і было мадэрнізаванае паўднёва-віетнамскае войска. Але ўмовы таго часу сталі такімі, што дагляд і падтрымка Парыскіх дамоваў, а таксама працяг ваеннай дапамогі Сайгону выглядалі вельмі непапулярнымі ў амэрыканскім грамадзтве. Назіральнікі – Канада, Вэнгрыя, Інданэзія і Польшча – дагледзець дамовы не змаглі й не схацелі.

Праз два гады, у сакавіку 1975 году, камуністычны Віетнам, якому няспынна йшлі ўзбраеньні ды амуніцыя з Саветаў і Кітаю, ажыцьцявіў наўпроставую інтэрвэнцыю. Дапамога для Сайгону з Амэрыкі не прыйшла, і так завяршыўся апошні акт амаль 30-гадовай драмы. Але пакуты простых жыхароў Віетнаму ня скончыліся. Наадварот: пасьля былі сотні тысяч стратаў "шкодных элемэнтаў", "паслугачоў інтэрвэнтаў", каля мільёну жыхароў Паўднёвага Віетнаму апынуліся ў Віетнамскім ГУЛАГУ – "лягерох пераадукацыі", на паднявольнай працы ў "новых

Заканчэньне на бачыне 8

Каляды 2013 году ў ваколіцах Нью-Ёрку

Каб нашыя дзеці ведалі традыцыйныя беларускія абрады, штогод, шмат гадоў запар, мы праводзім Каляды ў ваколіцах Нью-Ёрку.

Лічылася, што калі пачатак Новага году правесьці весела, то ўвесь год будзе вясёлым і шчасьлівым. Таму сьвяткаваньне Калядаў у нашага народу праводзілася радасна й весела. Сьвяточная абраднасьць суправаджалася пераапрананьнем у зьвяроў і хатніх жывёлаў. Пераадзяваньне, звычай вадзіць "казу", "мядзьведзя", "каня" ці "жорава" – безумоўна, сьляды язычніцкіх сьвяткаваньняў, калі існавала вера ў сакральную моц "казы", бо лічылася, што яна можа ўплываць на ўрадлівасьць палеткаў, а значыць – і на дабрабыт сям'і, да якой заходзілі калядоўшчыкі. Абуджэньне мядзьведзя сьведчыла аб абуджэньні прыроды ад зімовага сну. Конь, з аднаго боку, мае настрой на вясновыя працы, а зь іншага, нясе ў сабе й акрас працягу роду, бо кожнае традыцыйнае сьвята было прамеркаванае яшчэ й для ўтварэньня шлюбных параў, каб доўжыўся род беларускі.

"Калядамі" ва ўсходнеславянскіх народаў называюць час ад 24 сьнежня ажно жа 6 студзеня. На працягу гэтых двух тыдняў забараняліся некаторыя работы (гнуць, віць ды інш.). Дазвалялася рабіць толькі самае неабходнае па гаспадарцы. Вечары ж усе называліся сьвятымі.

Вячэра ў першыя дзень Калядаў у Беларусі мела агульную назву "куцьця". На працягу усіх Калядаў спраўлялася тры куцьці. Першая "посная" мела назву "вялікай куцьці". Каштаваць яе забаранялася ня толькі да вячэры, але й ў час гатаваньня. Звараная куцьця ставілася на покуць.

Як пачынала цямнець, і зоркі зьяўляліся на небе, на стол клалі сена і паверх яго засьцілалі абрусам. Уся сям'я да таго

Заканчэньне на бачыне 9

Студзеньскі сход Згуртаваньня “Пагоня”

Здымак В. Зайкі

У Доме Маракоў на Мангэтане 12 студзеня прайшоў чарговы студзеньскі сход Беларуска-Амэрыканскага Згуртаваньня “Пагоня”. Напачатку сходу старшыня Згуртаваньня Віталь Зайка, павіншаваў прысутных з Новым годам, пажадаў здароўя, плёну ў справах, удачы й аптымізму. Ён коратка акрэсьліў сваё бачаньне дзейнасьці арганізацыі ў будучым, заклікаў прысутных больш карыстаць з магчымасьцяў сходаў – знаёміцца, абменьвацца інфармацыяй, падумаць пра супольныя праекты.

Затым перад прысутнымі з гутаркай пра навучаньне і пошук працы ў ЗША па спэцыяльнасьці выступіў сябар управы Згуртаваньня “Пагоня” Яўген Барысевіч. Ён пачаў з кароткай біяграфіі, адзначыў, што вучыўся ў Менскім унівэрсытэце замежных моваў і прыяжджаў некалькі разоў у Амэрыку перад тым, як вырашыў застацца на стала. Сп. Барысевіч накрэсьліў карціну сваёй працы ў Амэрыцы, адзначыў, што тут знайшоў сабе жонку, пабраўся шлюбам. Адразу пастанавіў сабе, што трэба здабыць амэрыканскую адукацыю. Дапамагала тое, што адкрылі з жонкаю свой бізнэс – краму антыкварыяту. Гэта дазволіла ашчадзіць грошай на вучобу. Перш думаў спэцыялізавацца па бугальтэрыі, пасьля вырашыў узяць за спэцыяльнасьць эканоміку. Паступіў у прасунутую школу Гарвардзкага ўнівэрсытэту, адвучыўся, атрымаў дыплём у траўні 2012 году. Цяпер пасьля шэрагу інтэрвію яму прапанавалі добрую працу ў Вашынгтоне.

Сп. Яўген Барысевіч адказаў на пытаньні прысутных, а такама даў парады адносна падрыхтоўкі рэзюмэ пры пошуках працы, і адносна паводзінаў і магчымах пытаньняў на інтэрвію, і пра карысьць сайтаў LinkedIn, FaceBook. Ён у прыватнасьці падкрэсьліў, што пошук працы пачынаецца за некалькі гадоў да сканчэньня вучобы, праз інтэрнства, праз дабрахвотніцкую працу. У гэтай сувязі прамоўца адзначыў, што ўдзел у працы грамадзкай арганізацыі, такой як нашае Згуртаваньне “Пагоня”, можа і мусіць быць скарыстаны для рэзюмэ, бо працадаўцы зацікаўленыя ў людзях, што здольныя да грамадзкай дадатковай працы, маюць досьвед актывізму, публічных выступаў, вырашэньня пытаньняў, што паўстаюць у працы дабрачынных арганізацыяў. Сп. Барысевіч прывёў выпадак з уласнага ітнэрвію, калі на пытаньне прывесьці прыклад пераконваньня іншых людзей на свой пункт гледжаньня, ён распавёў пра тое, як пераканаў зьмяніць варыянт расстаноўкі крэслаў у залі Дому Маракоў, дзе зьбіраецца “Пагоня”, з традыцыйнага на больш дэмакратычны. Такія простыя і зразумелыя прыклады падабаюцца інтэрвіюэрам.

Затым з паведамленьнем пра калядаваньне сёлета і пра адзначэньне Калядаў у Верхнім Нью-Ёрку выступіла сакратар Згуртаваньня “Пагоня” Валянціна Якімовіч. Яна коратка распавяла пра калядныя абрады і сымболіку. Спн. В. Якімовіч адзначыла, што зь яе дапамогаю калядаваньні у Нью-Ёрку ладзяцца ўжо дванаццаты раз, людзі выходзяць у строях, з казою, з зоркаю, сьпяваюць калядныя песьні. Спн. Якімовіч прыгадала таксама калядаваньне ў Беларускім ліцэі ў Менску, што быў пасьля зачынены лукашыстамі. Яна заклікала моладзь цікавіцца нацыянальнымі трыдыцыямі й сьвятамі, браць удзел у іх. Яна прадэманстравала свой аповед здымкамі зь нядаўна апублікаванага календару “Пагоні” на 2013 год.

Затым у разьдзеле “Рознае” адбылося знаёмства з гасьцямі арганізацыі, а пасьля прысутныя мелі магчымацьць калегавацца пры сьціплых пачастунках тут жа ў залі.

Віталь ЗАЙКА

КЭГЭБЭ

Думаючы пра вольную Беларусь, паўстае пытаньне, што рабіць з КГБ? Такое ж пытаньне ўзьнікала ў пачатку 90-х, калі ўжо разумелі, што ўпадзе і КПСС, і Савецкі Саюз. Тады казалі, што КГБ не рэфармуецца, яго трэба ліквідаваць. У Расеі, калі разваліўся СССР, і спынілі дзейнасьць КПСС, КГБ, аднак, не ліквідавалі, але нібыта "рэфармавалі". Потым аказалася, што ўсё засталося, узмацнела і нават стала неўзабаве ўладай у Расейскай Фэдэрацыі.

У Беларусі ўвогуле нічога не парушылі з КГБ, бо рэальна ўлада засталася савецкай. Зьніклі толькі камуністычныя структуры і шыльдачка КПСС-КПБ. З пачаткам лукашызму і ўсталяваньнем антыбеларускага рэжыму КГБ стаў асноўным чыньнікам улады гэтага рэжыму.

Пра гэбізм. Этапы арганізацыі

Гэбізм, як сыстэма ўлады, небясьпечная як для Беларусі, так і для Расеі. Пры гэбізме адбываецца глыбокая дэградацыя грамадзтва ва ўсіх аспэктах ягонага існаваньня, што ў выніку прыводзіць да няздольнасьці самаарганізавацца і адэкватна адказваць на цывілізацыйныя запатрабаваньні разьвіцьця.

У Беларусі форма гэбізму найцяжэйшая, бо цаляе ў істоту нацыянальна-культурнага існаваньня народу. І ў Расеі, і ў Беларусі дзейнасьць улады гэбізму выклікае гуманітарную катастрофу. Але ў Беларусі гэта ёсьць толькі форма катастрофы культурна-нацыянальнай, канцовым вынікам якой можа стаць нацыянальная і этнічная сьмерць.

Узаемадачыненьні паміж двума рэжымамі пабудаваныя на каляніяльным прынцыпе, што выяўлена і ў характары ўлады: карпаратыўны рэжым у Маскве (дзе дырыжоры за плячыма ўлады) і аўтарытарны ў Менску (якім лягчэй маніпуляваць з Крамля).

Каб убачыць сутнасьць і гнасеалёгію гэбізму, зірнем у гісторыю ўтварэньня гэтай улады, у аснове якой КГБ.

Гэбэ бярэ пачатак са сьнежня 1917 году, калі пры бальшавіцкім самазваным урадзе была створаная ВЧК (Всероссийская Чрезвычайная Комиссия). ВЧК атрымала надзвычайныя паўнамоцтвы расстрэльваць на месцы без суда "непрыяцельскіх агентаў, спэкулянтаў (г. зн. гандляроў), грамілаў, хуліганаў (sic!), супрацьрэвалюцыйных агітатараў, нямецкіх шпіёнаў" і г. д., практычна, усіх людзей. Банда ВЧК гэтым і займалася. Такое называлася ў бальшавікоў "правом непосредственной ликвидации". Летам 1919 году (згодна дэкрэту бальшавіцкага ўраду) такая мэтодыка забойства названа яшчэ "правом непосредственного расстрела" і "изъятием из общей подсудности". Згодна крытыкі тагачасных бальшавіцкіх кіраўнікоў Р. Пятроўскага і Л. Каменева ВЧК уяўляла сабой "произвол организации, напичканой преступниками, садистами и разложившимися элементами люмпен-пролетариата".

У сьнежні 1918 году была выдадзеная ленінская пастанова ЦК РКП(б) аб забароне любой крытыкі ў дачыненьні да "дзейнасьці" ВЧК. ВЧК забіла сотні тысяч людзей і ў 1922 годзе ператворана ў ГПУ ("Государственное политическое управление") пры НКВД РСФСР.

Дзейнасьць ГПУ і НКВД у 1920-1930-1940-х гадох дастаткова падрабязна апісаная ў літаратуры і дакумэнтах. Гэта тэрор, генацыд, мільёны загубленых жыцьцяў, зьнішчэньне цэлых сацыяльных групаў і пластоў насельніцтва, ліквідацыя цэлых народаў, высяленьне (вываз) цэлых нацый з айчыннай зямлі і засяленьне іхняй тэрыторыі расейцамі.

Па ўзроўню злачынства, маштабу, жорсткасьці і арганізаванасьці генацыду, які тварылі расейскія бальшавікі, гэта была выключная па антычалавечнасьці і сатанізму зьява ў гісторыі чалавецтва.

У 1954 годзе, праз год пасьля сьмерці Сталіна, бальшавіцкая спэцслужба была названая КГБ (Комитет Государственной Безопасности). У 1959 годзе Прэзыдыюм ЦК КПСС зацьвердзіў "Положение о Комитете Государственной безопасности". Гэтаму дакумэнту надалі максымальны ўзровень сакрэтнасьці. Згодна таго Палажэньня (якое дзейнічала да канца СССР), КГБ быў аб'яўлены "палітычным ворганам", які ажыцьцяўляў мерапрыемствы ЦК КПСС і ўраду СССР. Пры гэтым непасрэднае кіраўніцтва і кантроль над КГБ ажыцьцяўляў ЦК КПСС. Гэта была ягоная запісаная прэрагатыва. Саўміну былі пакінутыя трэцеразрадныя функцыі, прытым нават у гэтым кожны дробязны крок Саўміна павінен быў быць узгоднены з ЦК КПСС.

У "Палажэньні" запісана, што "Камітэт дзяржбясьпекі працуе пад непасрэдным кіраўніцтвам і кантролем Цэнтральнага Камітэту КПСС". Фактычнае кіраўніцтва КГБ ажыцьцяўлялася вышэйшымі ворганамі кампартыі: ЦК КПСС і Палітбюро. КГБ, фактычна, быў выведзены з-пад кантролю савецкага ўраду. Прытым Палітбюро кіравала КГБ напрасткі праз старшыню КГБ і ягоных намесьнікаў.

ЦК КПСС меў права накласьці забарону на публікацыю загадаў старшыні КГБ. Нягледзячы на тое, што гэта супярэчыла Канстытуцыі і Палажэньню аб пракурорскім наглядзе, такое рабілася. Акрамя таго кагэбістам забаранялася зьбіраць кампрамэтуючыя матэрыялы на прадстаўнікоў кіроўнай камуністычнай партыйнай намэнклятуры. Структуры КГБ на месцах (вобласьць, раён, горад) падпарадкоўваліся толькі мясцовым партыйным камітэтамі і непасрэдна па субардынацыі – КГБ. Ворганы мясцовай улады ў разьлік ня браліся.

КПСС-КГБ – адзіны ворган нелегітымнай улады

З усяго вышэй сказанага (і галоўнае – з практыкі функцыянаваньня СССР) вынікае вельмі важная выснова для разуменьня сучаснасьці і наступных падзей. КПСС і КГБ – гэта быў адзіны ворган камуністычнай улады, камуністычнай дыктатуры і камуністычнай палітыкі ў СССР. Кіраўнікі КГБ часта пераходзілі на кіруючыя пасады ў КПСС і зноў вярталіся назад у кіраўніцтва КГБ. Уся кіруючая партыйная намэнклятура, пачынаючы ад загадчыкаў аддзелаў ЦК і абкамаў КПСС, мелі адначасна афіцэрскія званьні КГБ (якія зь цягам часу падвышаліся). Тлумачылася гэта засьцярогамі на выпадак вайны, але ў рэальнасьці вынікала з адзінай структуры КПСС-КГБ, дзе КПСС мела кантрольныя функцыі, а КГБ – выканаўчыя. Ідэалёгіяй КГБ быў камунізм. Кожны гэбіст мусіў быць камуністам. Такая структура, заснаваная на адзінстве кантрольна-палітычнай і карна-рэпрэсіўнай функцыяў у адным ворганe дазволіла ажыцьцяўляць татальны і абсалютны кантроль над грамадзтвам. Функцыі дзяржаўнай улады ажыцьцяўляліся праз савецкія ворганы ўлады, якія таксама ствараліся і цалкам кантраляваліся КПСС-КГБ.

Сіла і небясьпека КГБ заключалася перш за ўсё ў яго неабмежаваных паўнамоцтвах, у таемным, схаваным спосабе дзейнасьці і ў фактычным вывядзеньні з-пад сфэры закону плюс санкцыянаванае права на палітычныя забойствы (на што на сёньняшні дзень, здаецца, ужо ня мае дазволу ні адна спэцслужба і ні адна разьведка ў цывілізаваным сьвеце).

Трэба яшчэ дадаць, што КГБ ніколі ня быў абцяжараны ніякай маральлю, ніякімі гуманістычнымі каштоўнасьцямі і, фактычна, ніякай адказнасьцю за любыя свае дзеяньні. Дзеяньні гэтай арганізацыі ў сэнсе гуманітарнай ацэнкі (асабліва ў 1920-1940 гг.) мелі выразна сатанінскі характар, якія цяжка было асэнсаваць на ўзроўні нармальнай чалавечай сьвядомасьці.

Працяг на наступнай бачыне

КЭГЭБЭ

Працяг з бачыны 3

У савецкім грамадзтве КГБ прысутнічаў ўсюды, дзе прысутнічала КПСС, гэта значыць татальна. На ўсіх прадпрыемствах і ўстановах былі так званыя "першыя аддзелы" плюс сэксоты і агентура. (Сексот – значыць "секретный сотрудник".) Інфільтрацыя грамадзтва агентурай і стукачамі дасягала фантастычных памераў. КГБ быў першасным чыньнікам страху ў савецкім грамадзтве.

Функцыянальная структура гэтага воргана даволі складаная, разгалінаваная і ўсеабдымная. Найбольш шчыльна КПСС-КГБ кантраляваў сродкі масавай інфармацыі, сыстэму адукацыі і грамадзкія інстытуты ўплыву на людзей, найперш Рускую праваслаўную царкву, якая ад пачатку (ад стварэньня Сталіным Маскоўскага Патрыярхату ў 1943 г.) была створана як фактычны аддзел КПСС-КГБ.

Небясьпека КГБ

Найбольшую небясьпеку для людзей у СССР уяўлялі наступныя накірункі рэпрэсіяў КГБ: барацьба з антысавецкімі элемэнтамі **(Трэцьцяе упраўленьне. Асобы аддзел)**; барацьба з ідэалягічнымі дывэрсіямі, антысавецкімі і рэлігійна-сэктанцкімі элемэнтамі **(Пятае ўпраўленьне)**; апэратыўна-пошукавая праца – вонкавае назіраньне **(Сёмае ўпраўленьне)**; перахоп і пэрлюстрацыя карэспандэнцыі **(Шосты аддзел)**; праслухоўваньне размоваў **(Дванаццаты аддзел)**; тайныя апэрацыі, дэзынфармацыя, "актыўныя мерапрыемствы" **(Пятае галоўнае ўпраўленьне – служба "А")**.

Але галоўнай задачай КПСС-КГБ у Беларусі, задачай, якая была схавана за ўсімі аддзеламі і фармулёўкамі, – гэта была барацьба зь беларускімі нацыянальнымі ідэямі і нацыянальнымі каштоўнасьцямі, якія камуністы зашыфравалі пад агульную фармулёўку "беларускага буржуазнага нацыяналізму". У гэтай барацьбе і быў галоўны сэнс прысутнасьці КПСС-КГБ у Беларусі. У гэтым была тут галоўная місія расейскай рэпрэсіўнай сыстэмы.

У дзеяньнях, якія я пералічыў, КПСС-КГБ быў поўнасьцю выведзены з-пад закона. КГБ мог самаісна, без санкцыі пракурора, кантраляваць паштовыя адпраўленьні людзей, праслухоўваць тэлефонныя размовы, рабіць арышты, затрыманьні, трымаць пад стражай асоб па падазрэньні і г. д.

Антыпраўным (і ў рэальнасьці антычалавечным) актам КПСС-КГБ зьяўляецца вярбоўка агентуры, якая ажыцьцяўляецца, як правіла, праз шантаж, запалохваньне, пагрозы і выкананьне пагрозаў. Падпалкоўнік КГБ Канстанцін Прэабражэнскі ўспамінае, што "ад вярбоўкі часьцей за ўсё адмаўляліся дзеячы мастацтва, пісьменьнікі і, як ні дзіўна, вайскоўцы. Выпадкаў жа такога адмаўленьня ад журналістаў я ня ведаю ніводнага". (Константин Преображенский. КГБ в русской эмиграции. – New York, Liberty, 2006, с.135).

Асабліва ўзмацнела гэбоўскае прастытуяваньне журналістаў у такіх краінах, як Расея і Беларусь, пасьля распаду СССР і ўстанаўленьня ўлады гэбізму. Журналісты – гэта ёсьць найбольш інфільтраваная агентурай група грамадзтва пасьля Рускай праваслаўнай царквы.

Маскоўская Патрыярхія – аддзел КГБ

Што датычыцца РПЦ, то яе духоўна-адміністрацыйная самастойнасьць была ліквідаваная яшчэ царызмам і падпарадкаваная самадзяржаўю ў XVIII стагодзьдзі за расейскім царом Пятром I (Шалёным). РПЦ кіравалі чыноўнікі (Сінод), прызначаныя самадзяржаўем. Праваслаўе ў Расеі выконвала паліцэйска-асімілятарскія русіфікацыйныя функцыі. Повязі яе з імпэрскай палітыкай і з царскай тайнай паліцыяй былі відавочнымі. Гэта аблегчыла бальшавікам іхныя рэпрэсіі супраць РПЦ і фізычнае вынішчэньне сьвятароў.

Аднак у 1943 годзе, у разгар вайны, Сталін аднаўляе Маскоўскую Патрыярхію і ставіць яе на службу КПСС-КГБ. Кіруючыя асобы Патрыярхіі былі ня толькі вышэйшымі афіцэрамі КГБ, але і членамі кампартыі. Арганізацыя Маскоўскай Патрыярхіі была пабудаваная па прынцыпу сазлучаных сасудаў з КГБ. Падпалкоўнік КГБ К. Прэабражэнскі піша ў сувязі з гэтым, што "нікому ж ня прыйдзе ў галаву выяўляць агентаў КГБ у нашым МЗС, дзе ўсе агенты." (Тамсама, с. 39). Тое ж пацьвярджае і генэрал КГБ А. Калугін.

Сыстэма "сасудаў" РПЦ-КГБ працавала (і працуе цяпер) наступным чынам. Кіраўніцтва і ўвесь клір (япіскапы) Патрыярхату былі ўнесеныя ў намэнклятуру ЦК КПСС-КГБ (з усімі прывілеямі), а таму іх зацьвярджаў ідэалягічны аддзел ЦК. Дакумэнты для важных кадравых прызначэньняў (любога кшталту) абавязкова падаваў КГБ. Даведку аб будучым япіскапе рыхтаваў Пяты аддзел і "разьведка" (калі кандыдат бываў за мяжой). Кожная з даведак заканчвалася фразай: "Супрацоўнічае з такога году..." Калі такой фразы не было, кандыдатуру не зацьвярджалі. Усе япіскапы РПЦ супрацоўнічалі (і супрацоўнічаюць цяпер) з КГБ. (Дадам, і большыня сьвятароў.)

Але хіратоніяй справа не закончвалася. Трэба было атрымаць рэгістрацыю ў якасьці япіскапа ў Савеце па справах рэлігіяў, які ўзначальваў, як правіла, вышэйшы афіцэр КГБ. Толькі пасьля канфідэнцыйнай размовы з гэтым афіцэрам магчымая была рэгістрацыя. Па сёньняшні дзень усе япіскапы РПЦ застаюцца ў агентурнай сетцы.

Трэба ведаць, што храмы ў цяперашняй Расеі, – гэта дзяржаўная ўласнасьць. Патрыярхат толькі атрымаў іх у бестэрміновае карыстаньне. Патрыярхат ня можа існаваць безь дзяржаўнай падтрымкі нават цяпер, бо сапраўдных вернікаў у Расеі каля 2% (Глеб Якунін). Па іншых зьвестках – 1%. Астатнія ходзяць у царкву па аказіі ды вялікіх сьвятах.

Экзархат РПЦ у Менску выстараўся сабе магчымасьць гандляваць цыгарэтамі, гарэлкаю ды іншымі таварамі. Але і гэта мала ратуе становішча (ня кажам ужо пра маральнасьць такога занятку). Гэбісцкі рэжым, аднак, ня можа пакінуць без падтрымкі "нашую православную организацию" (А. Лукашэнка).

Згодна гісторыі пранікненьня ў Беларусь, РПЦ зьяўляецца тут юрыдычна нелегальнай,чужой царквой (права быць ў Беларусі ў яе няма), але ня менш важнай ёсьць палітычная праблема РПЦ – яе роля ў якасьці аддзелу КПСС-КГБ, палітычнай улады, якая праводзіла генацыд народаў, што былі пад акупацыяй СССР. Не сумняваюся, што ў вольнай Беларусі "православная организация" КГБ будзе ліквідаваная, уся яе агентура выяўленая. Будзе забясьпечана магчымасьць вяртаньня на Бацькаўшчыну для Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай царквы.

У Савецкім Саюзе "сазлучанымі сасудамі" з КПСС-КГБ былі шмат якія арганізацыі і ведамствы. Гэтае палажэньне захавалася і цяпер у Расеі і Беларусі.

Ведаючы, што сабою ўяўляў у Савецкім Саюзе двухгаловы Левіафан КПСС-КГБ, можна глыбей зразумець характар распаду СССР і страты абрэвіятуры КПСС, і ўвогуле ўважлівей зірнуць на натуральны працэс ператварэньня двухгаловага Левіафана ў двухгаловага арла.

Гаворачы пра камунізм, як будучыню чалавецтва, камуністы (перш за ўсё КГБ) рыхтаваліся да розных паваротаў фартуны. Пачалося накапленьне і хаваньне сродкаў. У 1970 годзе КГБ таемна адкрыў (прыўлашчыў) свой банк у Аўстрыі (Вена. Райффайзэн банк). Банк існуе і сёньня, і ніхто там не шукае "золата партыі", бо ніхто, акрамя КГБ, ня ведае, дзе яно асела.

Гэбізм – абсалютная ўлада спэцслужбаў

Рэстаўрацыя ўлады КГБ без КПСС пачалася зь Беларусі і завяршылася дасягненьнем мэты ўжо ў 1994 годзе. Існаваў нават праект экспансіі ў Маскву з боку антыбеларускага рэжыму (Лукашэнка на поўным сур'ёзе зьбіраўся залезьці на крамлёўскі

трон). Але генэральны плян КГБ быў іншым. На працягу 90-х гадоў КГБ стварыў сваё акружэньне вакол Ельцына і ўзяў пад шчыльны кантроль ягоную ўладу, расейскі бізнэс, фінансавыя плыні, сродкі масавай інфармацыі і крымінальны сьвет Расеі. У канцы 1999 году генэралы КГБ выправадзілі Ельцына з Крамля. Кіраўніцтва перайшло да навасьпечанага прэм'ер-міністра, нікому невядомага правінцыйнага функцыянера КГБ, афіцэра сярэдняга зьвяна Ўладзімера Пуціна, якога адразу пачалі рыхтаваць да выбарчай кампаніі на прэзыдэнта Расеі.

Увесь далейшы сцэнар прыходу КГБ да абсалютнай улады ў Расеі быў ужо зразумелы да самых малых дэталяў. Тут узьнікала небясьпека ня толькі для Беларусі, але і для ўсяго сьвету, бо відавочна было, якая пачнецца палітыка.

Нашая партыйная задача (КХП-БНФ) была папярэдзіць заходні сьвет (ягоны ўзровень нам ужо быў вядомы) і заручыцца пэўнай кансалідацыяй на выпадак небясьпекі для незалежнасьці Беларусі. Асобныя групы КХП-БНФ паехалі ў Парыж, Чэхію, Бэльгію. Я езьдзіў у Латвію і Польшчу. Усюды былі спатканьні на парлямэнцкім і ўрадавым узроўні. Потым у Вашынгтоне, куды я паехаў, было дамоўлена аб правядзеньні міжнароднай палітычнай канфэрэнцыі (якую мы ўжо рыхтавалі) на тэму аб небясьпецы гэбізму ва Ўсходняй Эўропе. Канфэрэнцыя мусіла быць у Вашынгтоне. Падрыхтоўка ішла поўным ходам і раптам, без тлумачэньня прычынаў, была абарваная амэрыканскім бокам.

Прычыны сталі зразумелыя потым, пасьля выбараў у Расеі, калі да Пуціна ланцужком пацягнуліся заходнія лідэры (Тоні Блэр і ўсе астатнія), каб выказаць сваю павагу і віншаваньні новаму гэбоўскаму прэзыдэнту РФ.

Мы лішні раз пераканаліся, што філістэрства і чэмбэрленаўшчына ў заходняй палітыцы незьнішчальныя, і што дачыненьні Эўропы зь Беларусяй будуць ня простыя.

Гэбізм – гэта абсалютная ўлада КГБ над грамадзтвам і краінай, дзе КГБ зьяўляецца адначасна і групай улады, і супэрпартыяй на дзяржаўным бюджэце з тайнай агентурай, палітыкай і кантролем над людзьмі. У чыстым выглядзе такой сыстэмы не было ніколі нідзе. (Сыстэма гітлераўскай Нямеччыны пераклікалася з сыстэмаю сталінізму і структураю КПСС-КГБ).

Сучасны гэбізм ня мае дэфінітыўна выпрацаванай ідэалёгіі і гатовы ўжываць нават ідэалягічныя сурагаты, каб схаваць рэальны сэнс сваёй дзейнасьці (які і ёсьць ягонай ідэалёгіяй). Гэты сэнс – узбагачэньне палітычных групаў улады шляхам прыватызацыі дзяржавы, ўлады і эксплюатацыі чалавечых, эканамічных і прыродных рэсурсаў краіны. Палітыка гэбізму – расейскі імпэрыялізм. Галоўны прынцып палітыкі – русіфікацыя.

Як у Расеі, так і ў Беларусі, улада гэбізму антынародная і прыводзіць да дэградацыі грамадзтва. Толькі ў Беларусі яна яшчэ ёсьць таксама выяўленьнем расейскай імпэрскай агрэсіўнасьці і праводзіць палітыку пасьлядоўнага антыбеларусізму ва ўсіх сфэрах культурна-нацыянальнага жыцьця.

Асаблівы накірунак гэбісцкага разбурэньня ў Беларусі (і за мяжой) – гэта зьнішчэньне беларускай грамадзянскай супольнасьці і элімінацыя актыўных стваральных асобаў гэтай супольнасьці. Па вялікаму кошту, вядзецца вайна супраць беларускага народу і ўсяго беларускага.

Выпрацаваны цэлы шэраг прыёмаў разбурэньня нацыянальнага грамадзтва і ўплыву на актыўных асобаў. Шырока распаўсюджаная практыка (перанятая НКВД яшчэ ад расейскай жандармэрыі) стварэньня падстаўных партый і палітычна-культурніцкіх арганізацый агентурай КГБ. У 90-х гадох, акрамя Фронту і БСДГ (якую стварыў Фронт), усе партыі ў Беларусі былі створаныя пры ўдзеле агентуры.

Удзел гэтых партыяў у псэўдаапазыцыі – абгрунтаваная зьява.

Пасьля расколу БНФ пад уплыў агентуры масава патрапіла актыўная моладзь. Агентураю гэбэ былі створаныя цэлыя маладзёвыя арганізацыі (найбольш вядомая – "Зубр"), дзе практыкавалася эклектыка і псэўдакаштоўнасьці.

Шырока распаўсюджаны і распрацаваны гэбоўскі прыём пранікненьня, інфільтрацыі, ачольваньня і захопу ўжо існуючых арганізацыяў, альбо новых, ствараемых структураў. Эфэкт ад гэтай разбуральнай працы ў грамадзкіх, культурніцкіх, рэлігійных і іншых непалітычных арганізацыях часам уражвае сваёй выніковасьцю і шакуе пры гэтым бездапаможнасьцю звыклых людзей.

НТС (Народно-трудовой союз) – вядомая расейская антыбальшавіцкая белагвардзейская арганізацыя на Захадзе – была захопленая агентурай шляхам мэтадычнага пранікненьня ў яе структуры на працягу пэўнага часу і ператвораная ў прасавецкую структуру.

Моцныя пазыцыі (ідэйныя, матэрыяльныя і арганізацыйныя) займала на Захадзе расейская праваслаўная Зарубежная царква. Агентура была бясьсільнай. Але вось абваліўся СССР, адчыніліся памежныя шлюзы, праз якія на Захад масава хлынулі розныя людзі. 16 гадоў спатрэбілася гэбоўскай расейскай агентуры ў сутанах і без сутанаў, каб раздрабіць Зарубежную царкву знутры, перасварыць, перабраць ключавыя пазыцыі і фармальна (з захаваньнем аўтаноміі) далучыць "незыблемый оплот православия" да Маскоўскага Патрыярхату і РПЦ.

У Беларусі за 18 гадоў рэжыму працэс гэбізацыі (інфільтрацыі) асноўных грамадзкіх арганізацыяў даўно завершаны, прытым грамадзтва пра гэта часам нават не здагадваецца. (Цяпер актыўна адбываецца гэбоўская арганізацыйная дзейнасьць у эміграцыі, прытым лапідарнымі і грубымі мэтадамі.)

Каб разумець гэбізм знутры і бачыць вайну, якая вядзецца супраць беларускага грамадзтва, і, тым больш ёй супрацьстаяць, трэба валодаць не бытавым узроўнем думаньня, а палітычным, не саўковай сьведамасьцю, а нацыянальнай. На жаль, маем, што маем.

Цяпер гэбісцкая агентура (асабліва на Захадзе) часам нават не хаваецца (гэтаму ёсьць прычыны). Ды і выявіць яе нескладана, дастаткова звычайнага палітычнага вопыту. К. Прэабражэнскі, напрыклад, гаворачы пра гэбісцкія прапагандысцкія (ці дэзінфармацыйныя) кампаніі на Захадзе, якія ажыцьцяўляюцца звычайна праз агентуру шляхам подкупаў журналістаў і цэлых газэтаў, адзначае як характэрную прыкмету агентурнай работы частую паўтараемасьць адных і тых жа формулаў і тэзісаў. Гёбельсаўшчына пазнаецца адразу. Тое ж і ва ўнутраным ужытку. Выявіць гаворачага (дыскутуючага) агента можна імгненна па тэставых палажэньнях і фразах, якія ён кажа (павінен казаць). Такіх тэстаў існуе цэлы набор (імі яго ўзброіла кантора). Часам цікава, нават камічна, назіраць, як такога стукача засылаюць праз уцякацтва на Захад, як ён "лажыцца на дно" і на некалькі гадоў зьнікае, апотым ціхенька ўсплывае дзе-небудзь на Белсаце ці радыё Свабода, ці ў якім-небудзь псэўда-беларускім псэўдаофісе "за дэмакратыю", ці Белдоме ды піша заяву на паступленьне ў Раду БНР і г. д.

Цывілізаваны сьвет ўступае ў інфармацыйную эпоху. Роля і ўплыў прапаганды, інфармацыі і дэзінфармацыі ў гэты час узрастае шматкроць. Гэта зброя, за якую йдзе змаганьне палітычных сілаў, ўлады і спэцслужбаў. Той, хто валодае манаполіяй на СМІ, той уплывае на працэсы, той здольны выйграць вайну, нават калі гэта вайна з уласным народам.

Для сярэднестатыстычнага інтэлектуала, які карыстаецца СМІ, магчыма цяжка было б пераварыць, калі б ён даведаўся, што сродкі масавай інфармацыі (акрамя Сеціва) у Беларусі і Расеі знаходзяцца пад кантролем гэбізму. Ня мае значэньня дэмакратычны антураж – уся справа ў характары праектаў і функцыях, якія яны выконваюць.

Выяўляецца гэта не на падставе нейкіх "зьвестак", але найперш на аснове аналізу з улікам палітычнага вопыту, таму што агентурная праца ў СМІ абявязкова праяўляецца праз мэтодыку і паўторы пэўных прапагандысцкіх (дэзінфармацыйных) палажэньняў. Агентура тут ніяк (ў прынцыпе) ня можа закамуфлявацца. Яна абавязкова будзе выяўлена тымі, хто адсочвае і пра-

Працяг на наступнай бачыне

КЭГЭБЭ

Працяг з бачыны 5

фэсійна аналізуе такія выкіды ў СМІ. Ёсьць людзі, напрыклад, якія на працягу дваццаці гадоў пастаянна "ўзьнікаюць" у розных месцах (прытым розныя асобы, у тым ліку вядомыя) і кажуць, пішуць, прамаўляюць аднолькавыя дэзінфармацыйныя нарыхтоўкі пра Беларускі Народны Фронт, Курапаты (сакральныя зьявы беларускага вызвольнага змаганьня), пра Незалежнасьць ды канкрэтныя падзеі. Яны паўтараюць нарыхтоўкі хлусьні (ці яе мадыфікацыі), нават тады, калі даўно вядома, што гэта дэзінфармацыя, прыкідваюцца былымі ўдзельнікамі БНФ, плакальшчыкамі за Беларусь, маралізатарамі, нават даўнімі сябрамі, прыхільнікамі і пацярпелымі ад рэжыму, заклікаюць да адзінства "ўсіх сіл", ўздымаюцца над полем бітвы і т. п. камуфляж, які не хавае сутнасьць, але толькі падкрэсьлівае мэтодыку.

Захад ня тое што недацэньвае магчымасьці расейскага гэбізму, ён яго, як звычайна, не разумее і, больш таго, ня ў стане разумець. У Расеі створаная ўлада спэцслужбаў, дзе ўсёй ўнутранай палітыкай займаецца ФСБ, а ўсёй зьнешняй СВР (Служба Внешней Разведкі). У любых дачыненьнях расейцы ня могуць пазьбегнуць кантактаў (не абавязкова ўсьвядомленых) з гэтымі органамі з прычыны шырокай інфільтрацыі ў грамадзкія адносіны прадстаўнікоў гэтай арганізацыі і поўнага кантролю КГБ над грамадзтвам. Уплыў расейскай агентуры, лабіяваньня, дыпляматыі значна павялічыўся на Захадзе пасьля распаду СССР. Расейскі бізнэс на Захадзе цалкам падкантрольны спэцслужбам, але эўрапалітыкам з абмежаваным заходнім думаньнем зразумець такое цяжка (расейцы зь іх проста сьмяюцца). Уплыў гэбізму ў Эўразвязе відаць няўзброеным вокам для ўсіх. Вынікі часам проста ўражваюць. Беспакараны тэрарызм (Літвіненка, Яньдарбі), агентурны кантроль над першымі асобамі ўлады (Шродэр, Прунскене, Паксас), пранікненьне працягваецца на віду ў грамадзтва, якое там яшчэ менш разумее, што адбываецца, чым грамадзтва ў Беларусі.

Бесаўшчына

Са зьяўленьнем Інтэрнэту ўзьнікла цэлая прапагандысцкая сфэра дзейнасьці для спэцслужбаў. Створаныя старонкі, парталы, рэсурсы, якія на розныя лады вядуць падрыўную працу супраць Беларусі. Значныя гэбоўскія сілы кінутыя на "бесаўшчыну".

Задача гэбоўскага "беса" (троля – на заходні лад), які выступае пад псэўданімам, пісаць у камэнтарах, псаваць атмасфэру, гадзіць на ўсё беларускае, на вялікіх людзей Беларусі (на Быкава, Купалу, Каліноўскага, Скарыну...), ахайваць усё, ілгаць, хлусіць, ілгаць і зьневажаць, не нясучы ніякай адказнасьці.

Бесаўшчына – новая зьява ў нашым сацыяльным жыцьці. Зьявілася яна з разьвіцьцём Інтэрнэту. Гэта ананімна легалізаванае зло ў сутнасным (г. зн. прыроджаным) выглядзе. Раней такога не існавала. Бесаўшчына была, але яна не была легалізаваная. Інтэрнэт легалізаваў бесаў. Вядзе бесаўшчыну і прафэсійна яе падтрымлівае агентура КГБ. Выступаць у ролі падонкаў ёсьць там самавыяўленьне і платная служба для некаторых асобаў.

Што такое "бесаўшчына" ведае кожны, хто карыстаецца Сецівам. Прывяду усё ж характэрны прыклад – нэкралёг, на сьмерць Сяргея Вітушкі – сьціплага, сьветлага чалавека, які жыў для Беларусі. Ён памёр 1 ліпеня 2012 году. Назаўтра гэбоўскі бес на старонцы (зьмясьціў нэкралёг на сьмерць Сяргея. "*Госдеп бросил агента умирать в Вильнюсе. Сегодня утром в вильнюсской больнице скончался Сергей Витушко. Он был руководителем нелегальной минской организации "Толоки" – одной из первых полуподпольных преступных организаций во времена СССР. Он долго тяжело болел диабетом, и после эмиграции в "цивилизованные страны" потерял зрение и ногу. Под руководством Витушки "Талака" долго занималась преступной и антибелорусской деятельностью на деньги заграничных спонсоров. Ее активисты участвовали в многих несанкционированных мероприятиях, которые неоднократно пресекались правоохранительными органами: оскверняли могилы, поддерживали ультраправые молодежные движения, разрушали памятники советской эпохи.*

Погибший преступник жил в Вильнюсе, работал в "белорусской" школе, приторговывал физиономией на радио и телевидении. Фанатизм Сергея победил здравый рассудок и потеряв зрение он организовывал "слепые экскурсии" для белорусов по временно оккупированной белорусской территории Вильно, а так же продолжал писать "творческие" произведения, о которых знали исключительно спонсоры."

Для бесаўшчыны не існуе крытэрыяў ні жыцьця, ні сьмерці – нічога чалавечага. У канстытуцыях шмат якіх краінаў (у тым ліку нават у савецкай) адзначана як крымінальнае злачынства прапаганда "нацыянальнай нянавісьці (розьні)", "вайны" і іншых антычалавечых зьяваў. Разьвіцьцё электронных магчымасьцяў дзеля пашырэньня нянавісьці і зьяўленьня новых формаў зла вымушае даць ім кваліфікацыю і дэфініцыю у заканадаўстве. Тое, чым займаецца КГБ па атручваньні чалавечага асяродзьдзя ў форме бесаўшчыны, ня мае ніякіх дачыненьняў да свабоды асобы і правоў чалавека. Гэта ёсьць злачынства супраць экалёгіі міжлюдзкага існаваньня. Катэгорыя дакладна асэнсоўваецца і фармулюецца правам. У вольнай Беларусі гэбоўская бесаўшчына перастане існаваць (разам з КГБ).

Пэрспэктывы вырашэньня праблемы

Шкоду, разбурэньне і зло, якія прынёс чалавецтву і нашаму народу КГБ (і працягвае тое рабіць), цяжка апісаць і асэнсаваць. На гэтай рэпрэсіўнай і палітычнай структуры вісяць злачынствы супраць чалавецтва і супраць беларускага народа, нявінная кроў мільёнаў загубленых жыцьцяў, замучаных, закатаваных людзей, сьветачаў нацыі, мастацтва, літаратуры і ўсёй беларускай культуры. Гэта нельга забыць, гэтага нельга дараваць і пакінуць без пакараньня. Цяпер існуе гэбізм, улада нечысьці, і яны думаюць, што так будзе вечна. Але вечна так ня будзе.

Будзе сьветлая вольная Беларусь. Пытаньне часу. У мяне не ўзьнікае сумненьняў, што КГБ мусіць быць расфармаваны і ліквідаваны дазваньня.

Падыход да злачынцаў КГБ, якія нішчылі беларусаў, усё беларускае і зьдзекваліся зь людзей, павінен быць строгі. Судзіць іх мусіць асобны беларускі трыбунал. Зь бюджэту КГБ і з канфіскацыі катэджаў гэбоўскага начальства, пабудаваных на няшчасьці беларусаў, неабходна будзе выплаціць кампэнсацыю ўсім палітвязьням і ўсім несправядліва асуджаным людзям за часы подлай гэбісцкай улады.

Беларусы ўсіх іх памятаюць. Гэбізм мусіць быць асуджаны як антычалавечая зьява. Усялякае адбельваньне гэбізму і ўсхваленьне яго павінна перасьледвацца па закону.

Ня думаю, таксама, што будучая беларуская ўлада стане пабальшавіцку часаць усіх гэбістаў пад адзін грэбень. Мяркую, што адказнасьць настане толькі пасьля доказу віны, будзе індывідуальны падыход на падставе закону і ўлік прафэсіяналізму, але тое, што ўся гэбоўская структура мусіць быць расфармаваная і ліквідаваная – тое не выклікае сумненьня.

Наступным крокам пасьля суду мусіла б быць люстрацыя. Люстрацыя патрэбная дзеля справядлівасьці і аздараўленьня грамадзтва. У Беларусі яна будзе неабходная (абавязкова) найперш, як мэтад пазбаўленьня ад расейскай агентуры ў КГБ і ў нашым грамадзтве (бо пасьля публічнага выяўленьня агентуры яна ўжо не агентура; маса людзей пазбавіцца залежнасьці ад чужой спэцслужбы).

У вольнай Беларусі будзе створана новая служба бясьпекі, залежная ад закону, падпарадкаваная ўраду і падсправаздачная парлямэнту. Яна ня будзе нішчыць грамадзянаў краіны і пера-

Заканчэньне на бачыне 11

Ад “стваральніка” Канстытуцыі

Адпаведна Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь:

“Дзяржава, усе яе органы і службовыя асобы дзейнічаюць у межах Канстытуцыі і прынятых у адпаведнасьці зь ёю актаў заканадаўства. Забесьпячэньне правоў і свабодаў грамадзянаў Рэспублікі Беларусь зьяўляецца найвышэйшаю мэтаю дзяржавы. Дзяржава адказная перад грамадзянінам за стварэньне ўмоваў для свабоднага і годнага разьвіцьця асобы. Грамадзянін адказны перад дзяржавай за няўхільнае выкананьне абавязкаў, якія ўскладзеныя на яго Канстытуцыяй.”

У час падрыхтоукі да экзамэну “Чалавек. Грамадзтва. Дзяржава”, я сутыкнулася з гэтымі тэмамі ўпершыню. Тады я ня цалкам усьведамляла, што вывучаю. Не было жыцьцевага вопыту і разуменьня рэаліяў, а цяпер ёсьць. Гэта быў 2005 год, я паступіла ў Беларускі Інстытут Правазнаўства. Калі мне ня здраджвае мая дзявочая памяць, зараз пачатак 2013 году. Прайшло 8 гадоў, а воз, як той казаў, і сёньня там. Дык давайце ж высьветлім, якой дзяржаваю на самой справе ёсьць Беларусь?

Рэспубліка Беларусь – унітарная, дэмакратычная, сацыяльная, прававая дзяржава. Гучыць прыгожа, праўда? Маецца Канстытуцыя, а ў выніку маюць кожнага зь яе грамадзян. Давайце спынімся на асноўных аспэктах Канстытуцыі РБ.

Тэрмін “дэмакратыя” ў дзяржаве зьяўляецца лаянкай, і за яго можна атрымаць пэўную колькасьць сутак за парушэньне грамадзкага парадку. А потым высьветліцца, што вы аказвалі супраціў пры затрыманьні. А гэта ўжо зусім іншая гісторыя, якая цяне на гады. Зьдзейсьніў ты “злачынства” – нясі адказнасьць. Да слова, у Беларусі самая вялікая колькасьць такіх “злачынстваў” прыпадае на час выбараў. Усе пачынаюць лаяцца, за што і пападаюць у месцы ня вельмі далекія, але і ня блізкія. Міністэрства аховы здароўя, звяртаюся да вас! Можа прышчэпкі трэба рабіць не ад грыпу, а ад слоўнага нетрыманьня? У першую чаргу аматарам вымаўляць такія абразьлівыя выразы, як: “дэмакратыя”, “свабода”, “свабодныя выбары”, “права на...” (тут сьпіс можа быць вельмі доўгі). І можа тады ўсё на самой справе будзе добра? І зьнізіцца колькасьць “злачынстваў” у краіне? Не, на гэта Міністэрства аховы здароўя Рэспублікі Беларусь пайсьці ня можа. Няма сродкаў, так мовіць. Сродкаў дзяржава ня мае, а новы “Майбах” у “некага” ёсьць. Дарагі і паважаны “нехта”, народ просіць: “Падзяліся ўсьмешкаю сваей...”. Альбо дай тое, што гэтаму народу прапісана па Канстытуцыі! Вы ж ня ведаеце, распавядаю: ёсьць кніжачка такая, маленькая, чырвоненькая, але зь вялікім сэнсам! Хоць вас і лічаць стваральнікам гэтага дакумэнта, але складаецца ўражаньне, што ў руках вы яго не трымалі. Рэкамэндую пачытаць.

Дык вось, ёсьць там артыкул аб тым, што кожны чалавек мае права на годны ўзровень жыцьця. Даражэнькі, я канешне разумею, што вашае жыцьцё, гэта не жыцьце, а існаваньне: асабістыя “Майбах”, самалет, асабістая рэзыдэнцыя. А народу, яму што, яму ж хлеба трэба. Так?

З усяго гэтага вынікае, што Канстытуцыю вы пісалі для сябе, і толькі вы маеце права на годны ўзровень жыцьця. (Што вы яе ў сапраўднасьці пісалі, я сумняюся, бо вельмі ўжо мова там правільная).

Ідзем далей. “Свабода думкі”

Апрыёры, мая галава, што хачу тое і думаю. А не, чалавек павінен думаць так, як “стваральнік” Канстытуцыі: “У нас усё добра”. І паўтараць гэта замест малітвы перад сном, ды гучней, каб і сьцены ведалі, што вы думаеце правільна.

“Кожнаму гарантуецца свабода поглядаў, перакананьняў і іх свабоднае выказваньне”.

Слова не верабей, выляціць ня зловіш. Слова ты ня зловіш, затое зловяць цябе. Не рэкамэндуецца выказваць “няправільныя” думкі “няправільнымі” словамі. У Беларусі і на гэта ёсьць артыкул – прававая ж дзяржава.

Атрымоўваецца, што ёсьць свабода і таго, і гэтага, і ўсе такія свабодныя, што з-за гэтай “свабоды” камэраў у турмах не хапае. Дык замест таго, каб лядовыя палацы па краіне будаваць, лепш стварылі б умовы для “свабодных”. А іх “свабодных” шмат, больш за 9 мільёнаў.

Вынік атрымоўваецца адзін: у Беларусі не прававая дзяржава, і не сацыяльная, і не дэмакратычная. Дык якая ж тады? Складаецца ўражаньне, што беларускі народ жыве у адной дзяржаве, а паважаны Цар Усея Беларусі у іншай. Ці можа дзеяньне Канстытуцыі распаўсюджваецца толькі на рэзыдэнцыю ў Драздах? Паважаны Васпан Бацюшка, за 18 гадоў Вашага цараваньня, можа надыйшоў час хаця б прыгоннае права адмяніць?

Вось так свабодна падумаеш, свабодна скажаш, свабодна напішаш. А потым падумаеш: добра, што тэстамэнт ёсьць. Але хацелася б, каб нашчадкам засталіся ў спадчыну не перапоўненныя камэры “свабодных”, а свабода па разуменьню, свабода па праву і правы па Канстытуцыі.

Т. АМЭРЫКАНКА

Сцэны з жыцьця пры позьнім лукашызме

За часы лукашызму (якія многім здаюцца вечнымі) мы шмат чаго нагледзеліся і наслухаліся. Але такога яшчэ не было. Сьнежань 2012 г. прайшоў пад знакам “барацьбы супраць алькагалізму”. Старэйшыя людзі спыталіся самыя сябе: “Можа вяртаюцца гарбачоўскія часы? Зноў вінаграднікі высякаць будуць?” Яны прыгадалі, што сярод іншага “антыалькагольная кампанія” была адным са знакаў блізкага правалу гарбачавізму і ўсяго СССР. Вядома, што тады, на прыканцы 1980-х г.г., беларускае насельніцтва адказала імпэрскаму рэжыму нябачаным дагэтуль ўздымам самагонаварэньня. Беларусы супраціўляліся, як маглі і як прывыклі...

Раптам Лукашэнка і ягоная камарыльля пачалі рабіць шумныя заявы пра шкоду танных вінаў (на народнай мове “чарніла”). 18 гадоў свайго валадараньня рэжымшчыкі шкоды ня бачылі (бо пілі зусім іншы алькаголь), і вось дадумаліся ўрэшце. Рэжым зрабіў нават запыт у адпаведны інстытут Акадэміі навук РБ, каб там навукоўцы зрабілі аналіз узораў “чарніла”. Людзі ў белых халатах аналіз зрабілі і паведамілі, што ў “чарніле” ўтрымліваюцца вельмі шкодныя для здароўя рэчывы і дададзены нават мэтылавы сьпірт. Дарэчы, тое, што рэжым шмат гадоў таму загадаў падліваць у “чарніла” тэхнічны сьпірт “у малых дозах” (а гэта ёсьць забойчае для чалавечага арганізму рэчыва), было неаднаразова агучана сумленнымі беларускімі навукоўцамі і патрыётамі-франтаўцамі. Ніхто не зьвярнуў на гэта ўвагу, “чарніла” працягвала ліцца ракой.

Што ж адбылося? Адкуль такі клопат пра здароўе працоўных? Цьвярозыя аналітыкі выказваюць меркаваньне, што злачынная мэтылава-чарнільная акцыя антыбеларускага рэжыму разьвівалася з посьпехам. Атрутным пітвом зьвялі са сьвету многія тысячы здаровых і актыўных мужчын і жанчын, у мільёнаў іншых падарвалі здароўе і волю да супраціву злу. Але паўстала статыстычная праблема. Бюракратычныя цынікі рознага ўзроўню пачалі паведамляць з раёнаў і вобласьцяў у рэжымны цэнтар: рабы пачалі выміраць, няма каму працаваць на фабрыках і ў полі! Якім бы ня быў зьнішчальным і антычалавечым лукашызм, але нават яму патрэбныя работнікі, якіх можна эксплюатаваць і на якіх трымацца. Вось і паўстала новая “генэральная лінія партыі”. Толькі беларусы ня вераць, што злачынцы “адумаліся”

Янка БАЗЫЛЬ
www.narodnaja-partyja.org

Урокі Віетнамскай вайны

Заканчэньне з бачыны 1

эканамічных зонах". Нялічаныя сотні тысяч загінулі ад голаду ў выніку прымусовай калектывізацыі сельскай гаспадаркі на поўдні Віетнаму. Больш за мільён уцекачоў сталі "людзямі ў лодках", якія на дробных і не прыдатных для адкрытага мора плытах і чаўнах пускаліся шукаць ратунку ад камуністычнага рэжыму ў навакольных краінах Паўднёва-Ўсходняй Азіі. Сотні тысяч зь іх загінулі ад крушэньняў і голаду, былі забітыя піратамі, страцілі жыцьцё ў жорсткіх ўмовах лягероў уцекачоў у Тайляньдзе, Малайзіі, Інданэзіі. Лік ахвяраў камунізму ў Віетнаме йдзе на мільёны.

Сёнешнія кіраўнікі Віетнаму ў катастрафічных умовах "сацыялістычнай эканомікі" хапаюцца за кітайскі досьвед, пераймаюць капіталістычную сыстэму гаспадараньня. Дзеля чаго ж былі тады ўсе тыя бессэнсоўныя ахвяры, дзесяцігодзьдзі "вызвольнай вайны", рэкі сьлёз і крыві?

Цікава, ці даведаліся калі пра гэта актывісты "руху супраць вайны ў Віетнаме" – Джон Кэры, Эбі Гофман, Джэйн Фонда, Бэла Абцуг, Шырлі Чызам, Рон Ковік ды тысячы іншых? У кожным разе, ніхто з "цымэрвальдзкіх патрыётаў" Амэрыкі, што адкрыта спрыялі ворагам Вольнага сьвету ды агітавалі за камуністычны захоп Віетнаму, не пакаяўся і публічна не адмовіўся ад сваіх дзеяў і выказваньняў. У школьных ды ўнівэрсытэцкіх падручніках усяляк рамантызуецца антываенны рух 1960-х–1970-х, удзельнікі якога езьдзілі да камуністычных бонзаў у Ханой, клялі амэрыканскіх вайскоўцаў, зьбіралі подпісы пад віншаваньнямі Ха Шы Міну, ды ўсяляк абплёўвалі сваю краіну. Дагэтуль дэзэртыры кшталту Біла Клінтана падносяцца як героі, а тыя, што вярнуліся з вайны ў Віетнаме ўважаюцца як скарыстанае капіталістамі начыньне і як верагодныя вайсковыя злачынцы.

Разам з тым навукоўцы на падставе новых архіўных дадзеных, інтэрвію, зьвестак з крыніцаў у віетнамскіх камуністычных колах сьцьвярджаюць, што Амэрыка і Вольны сьвет былі напачатку 1970-х блізкія да перамогі, але свае "дабрадзеі" зь лявацкай пятай калёны ўсадзілі нож у плечы палітычным ды вайсковым высілкам уратаваць Віетнам ад камунізму.

Усе, хто не прымае артадаксальнай левай догмы пра "брудную вайну ў Віетнаме" – робяцца ня толькі аглабельна крытыкаваныя ды абкіданыя балотам, але і трапляюць пад фактычную забарону на прафэсію.

Так сталася, напрыклад, з Маркам Моерам, адносна маладым амэрыканскім дасьледчыкам, які дэталёва разглядаў разнастайныя аспэкты Віетнамскай вайны і прыйшоў да высновы, што, нягледзячы на шматлікія хібы, памылкі й недахопы, ЗША вялі прынцыповую і досыць эфэктоўную палітыку ў Віетнаме, якая дала свой плён, узмоцніла антыкамуністычныя сілы, аслабіла й вынурыла камуністаў і змусіла іх у 1972 годзе да перамоваў. Моер з найлепшымі крэдэнцыямі акадэмічнымі ня меў крэдэнцыяў лявацкіх – і ў выніку гадамі ня мог знайсьці працы. Некаторыя прадстаўнікі ўнівэрсытэтаў не хавалі, што прычынаю адмовы прыёму на працу ёсьць пагляды Моера і ягоная навуковая манаграфія. Кніга, якую М. Моер напісаў па выніках сваіх досьледаў, называецца "Адкінуты трыюмф". У ёй аналізуецца як ход вайны, стратэгія й тактыка бакоў, гэтак і ўплыў, які займелі наіўныя й даверлівыя ў дачыненьні да камуністаў і агрэсыўна-антыпатрыятычныя да свайго ўраду і войска новыя "цымэрвальдаўцы".

Як памятаем, Цымэрвальд – месца правядзеньня ў 1915 годзе канфэрэнцыі сацыялістаў, на якой дэлегаты на чале з Леніным падтрымалі крокі да паразы ўласных краінаў у сусьветнай вайне, што пазьней прывяло да рэвалюцыі, катастрофы й нялічаных ахвяраў у Расеі – і таксама ў Беларусі. Менавіта ў Беларусі ў 1917 годзе, страціўшыя дысцыпліну і чалавечы воблік расейскія вайсковыя часткі, панічна адкатваючыся ад наступаючых немцаў, дэзэртуючы цэлымі дывізіямі, прайшліся агнём і мячом па мясцовым беларускім насельніцтве, забіваючы, палячы, гвалцячы, рабуючы "братоў-славянаў", "белых росаў".

Ці не падобную пляніду рыхтуюць для Амэрыкі новыя "цымэрвальдаўцы", дзеці "вірлівых 1960-х", плён доўгіх дзесяцігодзьдзяў індактрынацыі й прамываньня мазгоў на ўнівэрсытэцкіх кампусах, у масавых сродках, у мастацтве й поп-культуры? Адзін зь іх нават узьбіўся ў прэзыдэнцкае крэсла, стаў "вярхоўным галоўнакамандуючым". Сёнешняя сытуацыя ў Амэрыцы трывожна нагадвае перадрэвалюцыйную Расейскую імпэрыю (а таксама Рымскую імпэрыю апошніх гадоў яе існаваньня – але пра гэта пры іншай нагодзе). Як у тагачасным расейскім грамадзтве, эліты й, наагул, высокаадукаваныя клясы Амэрыкі стаяць за рамантычны сацыялізм, пры якім для ўсіх зь невядома якога рога, але "будзе ўсяго многа". Абагаўляюць таксама хібна зразуметую "сацыяльную дзяржаву", што, нібыта, гарантуе роўнасьць і дбае пра "нябогаў і небаракаў". Праблема ў тым, што і тады, і цяпер роўнасьць разумеецца не як ўзьняцьце ўсіх да вышэйшага ўзроўню, але як сьцягваньне на ніжэйшы, маўляў, абы аднолькава. І тады, і цяпер падтрымка існуючага ладу, патрыятызм успрымаюцца як вар'яцтва, у лепшым выпадку – як дрэнны густ. І тады, і цяпер мроі пра абстрактнае "царства дабрабыту" не падпіраюцца ніякімі рацыянальнымі тэорыямі, калькуляцыямі ды выкладкамі. І так як ніводзін расейскі падданы ня ўзьняў голас у 1917 годзе ў падтрымку манархіі, што горай-лепей была існуючым і дзейным мэханізмам захаваньня адноснай стабільнасьці грамадзтва – ня варта чакаць, што ў сёнешняй Амэрыцы народ уздымецца на абарону, скажам, Кангрэсу або Канстытуцыйнага Суду, калі б, уявім сабе, левы папулісцкі прэзыдэнт сваім дэкрэтам незаконна распусьціў бы іх як "перашкоду на шляху дасягненьн народнага дабрабыту".

Індывідуалізм і прадпрыймальнасьць, што стагодзьдзямі рухалі Амэрыку наперад, робяцца ўсё менш папулярныя, і "амэрыканская мара" адсоўваецца на карысьць дзяржаўных падачак.

Адкуль "растуць ногі" гэткай агіднай, гэткай небясьпечнай зьявы? Шмат хто з гісторыкаў сыходзяцца на думцы, што ўсё ідзе ад узьнікненьня гіпі, контар-культуры ды антываеннага руху – адным словам, ад часоў Віетнамскай вайны. Колішнія студэнты-радыкалы, што састарыліся, але так і не пасталелі – цяпер узначальваюць унівэрсытэцкія катэдры, рэдакцыі газэтаў і тэлеканалаў, кінакампаніі, урадавыя дэпартамэнты, юрыдычныя фірмы, піар-кампаніі. Яны фармуюць і кантралююць грамадзкую думку. А плёнам іх дзейнасьці ёсьць жменя крыкуноў кшталту атныглябалісцкіх пратэстантаў ды лайдакоў з "Акупуй Ўол-Стрыт", якія цяпер заціхлі, але ня зьніклі.

Ці можа здарыцца, што жменя агітатараў-радыкалаў заваліць Амэрыку так, як жменя бальшавікоў заваліла ў свой час некалькі імпэрыяў? Хто ведае. Ідзе спаборніцтва ідэалёгіяў, і рацыянальная, праверaная, маючая рэальныя вынікі ідэалёгія контарінтуітыўна прайграе дэмагагічнай ідэалёгіі прывіднай роўнасьці, а на самой справе – лайдацтва. Найсумней тое, што гэта ўжо шмат разоў адбывалася ў гісторыі – з трагічнымі, з апакаліптычнымі вынікамі. Але ўсе тыя мірыяды спэцыялістаў-гісторыкаў у амэрыканскіх унівэрсытэтах, інтэлектуалы, "валадары думак" чамусьці ня бачаць небясьпекі ў такой гульні з агнём, якая пачалася ў 1960-я, у часы акцыяў супраць Віетнамскай вайны. Непавага да сваіх каранёў, сваёй краіны, сваёй будучыні моцна б'е як бумэрангам, і таму на 40-годзьдзе згубленай перамогі над камунізмам у Віетнаме варта задумацца пра трагедыю ігнараваньня гісторыі, пра небясьпеку легкадумнага стаўленьня да сваёй спадчыны. Нам, беларусам, гэта каштуе вельмі дорага. Але калі ахвярай гэтага зробіцца Амэрыка – тады пад пагрозаю зьнішчаньне апынiцца ўвесь цывілізаваны сьвет.

Віталь ЗАЙКА

Каляды ў ваколіцах Нью-Ёрку

Заканчэньне з бачыны 1

часу павінна была быць дома. Першым на покуці садзіўся гаспадар, каля яго па старшынству садзіліся сыны. Па другі бок сядзела гаспадыня з астатнімі дзецьмі. На стале павінна было быць найменш 12 посных страваў, як селядзец, рыба, грыбныя стравы, бліны з макам, аўсяны кісель і, нарэшце, куцьця. Кожны мусіў пакаштаваць гэтыя стравы. Падсохлы верх куцьці аддавалі курам, каб добра несьліся. Зачарпнуўшы вялікую лыжку куцьці, гаспадар стукаў у вакно, клікаў мароз "ісьці куцьцю есьці", каб не марозіў веснавыя пасевы і расаду. Тады ўсе сямейнікі маглі частавацца калляднымі прысмакамі.

Пасьля гаспадар выцягваў з-пад абруса сяніну. Калі выцягвалася доўгая, то лічылася, што й лён будзе доўгі й добры. Добра звараная куцьця служыла прыкметаю багатага ўраджаю і дабрабыту сям'і; калі ноччу шмат зорак – летам будзе многа грыбоў, калі сьнег – будуць раіцца пчолы. На другі дзень з 25 сьнежня пачыналі хадзіць калядоўшчыкі. Дзень Новага году ў вёсках быў больш вядомы пад назвай "васільле" пад вонкавым уплывам царкоўнага календара (1 студзеня – дзень сьв. Васіля Вялікага). Вечар перад Новым годам (другая куцьця) называлі багатым, шчодрым. Кожная гаспадыня старалася сустрэць Новы год у поўным дастатку. У гэты ж вечар шчадравалі дзяўчаты, а хлопцы "засявалі" – з зычаньнямі пасыпалі кругом зярнятамі. Іх ахвотна прымалі й адорвалі.

Трэйцяя куцьця (перад Вадохрышчам), як і першая, называлася "поснай" або "галоднаю, ці "вадзяною". У гэты вечар гаспадар браў гаршчок з куцьцёю, хлеб і крыж, зроблены з дрэва, і крапілам з жытніх каласоў асьвячаў ваду, хату й іншыя будынкі. Адначасова крэйдаю маляваў крыжы на вокнах, сьценах, дзьвярах і варотах. Гэта называлася "запісаць каляды", каб абараніцца ад нячыстае сілы", "чараў", і захаваць здароўе ўсім, хто жыве ў гэтым двары.

Вярнуўшыся ў хату, гаспадар ставіў гаршчок з куцьцёю на стол, і ўся сям'я пачынала вячэраць. Стравы падаваліся такія ж, як і ў першую куцьцю.

Каляднымі вечарамі гадалі на свой лёс. Моладзь ладзіла вечарыны з гульнямі ў "Цярэшку" зь песьнямі й танцамі, прыглядаючыся ў роздуме: "А ці ня гэта мой суджаны? А ці не мая нарачоная?"

Мы ж ладзілі Каляды пасьля добрага застольля, пры тым бяз моцных напояў, у гасьціннай хаце Пётры й Алены Рыжых, адведаўшы надзвычай смачнай трэцьцяй "поснай" куцьці. Першым ішоў зьвездар Юры Кавальчук. Ён нёс зьвязду, якая была сымболем Божага нараджэньня і адначасова нараджэньня сонца, якое пачало ўжо ісьці на вясну й да лета, саграваючы зямлю ды павялічваючы кожны дзень на некалькі сьветлых хвілінаў. Затым за адсутнасьцю павадыра (дзеда), які ўмеў бы складна гаварыць і вадзіць "казу ці казла", ішла я, побач – Аленка Рыжая ды Аленка Кавальчук. Дзеткі Рыжых – сямігадовы Янка й Алесік пяці гадоў, выконвалі ролю механошаў, прымаючы падарункі ад гаспадароў, ды Марцінка, якому толькі праз некалькі месяцаў споўніцца тры гадочкі, жвава тупацеў наперадзе ў вышыванцы, весела падпяваючы разам з усімі дзе трэба: " Саўка ды Грышка ладзілі дуду...", што выклікала асаблівбае замілаваньне ў гаспадароў, да якіх мы заходзілі.

Калі гаспадары адчынялі дзьверы, ці то былі гэта гішпанцы, ці ірляндцы, а мо італьянцы ці ўкраінцы, мы пыталіся: "Добры вечар вам, ці радыя вы нам?" Калі тыя адказвалі, што рады, то дадавалі: " Калі вы нам рады, то й мы вам дапарады. Мусіця нам адразу каляду даць, ці скажаце засьпяваць?" Гаспадары прасілі засьпяваць, то для амэрыканцаў мы сьпявалі па-беларуску: "Ціхая ноч, сьвятая ноч, сьпіць усё, сьпіць даўно, толькі маці сьвятая ўсьцяж ціха ў люльцы калыша дзіця... ", – а тыя падпявалі нам па-ангельску. Ясна, што для амэрыканцаў нашыя песьні мы скарачалі, бо сэнс астатніх яны не разумелі, а калі пачынаўся рытуальны танец "казы або казла", чыю ролю выдатна выконваў Пётра Рыжы, і той падаў, то мой лямант: "О-яёй, каза ўпала, здохла, прапала! Каб каза ўстала – трэба даць ёй сала, на кожны ражок – піражок, а на хвасток – сыру кусок! Хутчэй дарыця, нас не барыця, бо кароткія сьвіткі – памерзьлі лыткі й кароткія кажушкі – павылазяць душкі!" Дзе была неабходнасьць, то Аленка Рыжая перакладала.

Нават суседзі-амэрыканцы ўжо добра засвоілі, што ў беларусаў ёсьць такое сьвята "Каляды", што не заходзяць калядоўшчыкі толькі да непаважных людзей, а калі да іх яны зайшлі, значыць гэта добра, і цэлы год у іх будзе шчасьлівым. Таму яны рыхтаваліся й чакалі беларускіх калядоўшчыкаў. Гаспадары з добразычлівым сьмехам выносілі пачастункі для дзяцей. Украінцы, расейцы й польская сям'я разумелі ўсё без перакладу.

Падворкі былі засыпаныя сьнегам. Калядны вечар быў ціхі зь мяккім марозцам. Маўклівыя зоры зьзялі зырка й урачыста.

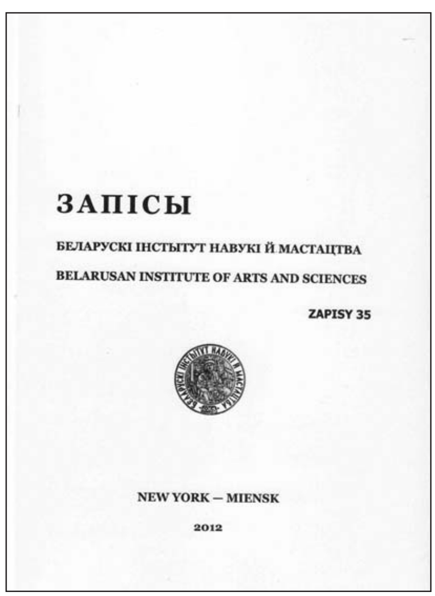
Калядаваньне заняло каля чатырох гадзінаў. Маленькі Марцінка, вярнуўшыся дахаты, ўжо мала цікавіўся пачастункамі, толькі паўтараў: "Мама, мама, мама", бо стаміўся й хацеў спаць. А Янка з Алесікам па-гаспадарску агледзелі накалядаванае, сім-тым паласаваліся й заселі за канструяваньне "Лего", пакуль дарослыя за добраю размоваю пілі духмяную гарбату зь печывам і пірагамі з макам. Нібы вярнуліся на нейкі час у дзяцінства. Настрой быў сапраўды сьвяточны.

Шкада, што ў гэты раз з намі не было Сяржука Сокалава-Воюша зь сям'ёю і сям'і Алеся Вінакурава. Шкада ўсіх тых, хто ня ведае сваіх традыцыяў, знаходзяць сабе апраўданьні чаму ня мусяць іх ведаць, губляючы сваю культуру й частку сваёй беларускай душы, частку самога сябе.

Валянціна ЯКІМОВІЧ

Новыя “Запісы БІНіМ”. Выпуск 35

Напярэдадні Новага году пабачыў сьвет чарговы выпуск пэрыёдыка “Запісы Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва”. Гэтым разам сабраныя рэдакцыяй матэрыялы прысьвечаныя беларускай літаратуры. У нумары публікуюцца тэксты Макса Шчура ды Ціхана Чарнякевіча, прысьвечаныя творчасьці Міхася Кавыля, Юрася Бабіча – адносна мовы Натальлі Арсеньневай, Арнольда Макміліна – пра сяброўства Васіля Быкава й Рыгора Барадуліна.

Таксама новыя “Запісы” рэпрэзэнтуюць публікацыю матэрыялаў да будучай кнігі публіцыстыкі Тамаша Грыба, артыкулы Антона Адамовіча ды Юркі Віцьбіча, прысьвечаныя рэпрэсіям ды антыбальшавіцкім паўстаньням у Беларусі, лісты Ларысы Геніюш да Натальлі Арсеньневай з 1944 г. ды Васіля Быкава да Зоры й Вітаўта Кіпеляў, успаміны Франца Кушаля і іншыя матэрыялы. Асобна варта адзначыць публікацыі, зробленыя паводле фондаў Беларускага Дзяржаўнага Архіву-Музэю Літаратуры й Мастацтва: тэкст Віктара Жыбуля, заснаваны на зборы пісьменьніка Зьмітра Віталіна ды агляд архіву Масея Сяднёва, зроблены Ціханам Чарнякевічам.

Да ліку адметных тэкстаў нумару трэба аднесьці першую публікацыю зробленага Антонам Адамовічам перакладу на беларускую мову камэдыі Мікалая Гогаля “Рэвізор” (публікацыя падрыхтаваная Віялетай Кавалёвай), а таксама – як адзначэньне юбілею клясыка – дзьве бібліяграфіі Максіма Багдановіча (у нямецкіх выданьнях ды на старонках газэтаў “Бацькаўшчына” й “Беларус”).

Традыцыйная рубрыка “Выданьні” прадстаўляе зробленую Лявонам Юрэвічам гісторыю стварэньня ды росьпіс нумароў аднаго з найбольш вядомых літаратурных пэрыёдыкаў паваеннай эміграцыі – часапіса “Шыпшына”. Своеасаблівым тэматычным працягам выступае тэкст Макса Шчура, прысьвечаны беларусіцы ў міжваенным праскім “Славянскім аглядзе”.

Асабліва цікавы сёлета запісаўскі “Музэй”, дзе прадстаўленыя эгадакумэнты Антона Адамовіча (як зь менскіх, гэтак і зь ньюёрскіх збораў), а таксама фотаархіў Юркі Віцьбіча, што ўтрымлівае арыгіналы рэдкіх здымкаў беларускіх даваенных літаратараў.

Заўсёдны “Кніжны агляд” у гэтым выпуску “Запісаў” таксама багаты. Тут прадстаўленыя больш за два дзясяткі беларускіх і беларусаведных выданьняў, што пабачылі ў розных краінах сьвету.

Новы нумар пэрыёдыка заканчваецца анонсам тэмы наступнага – эміграцыйныя калекцыі. Усіх, хто мае матэрыялы, прысьвечаныя калекцыянаваньню на эміграцыі, або самыя калекцыі, рэдакцыя запрашае да супрацоўніцтва.

Натальля ГАРДЗІЕНКА

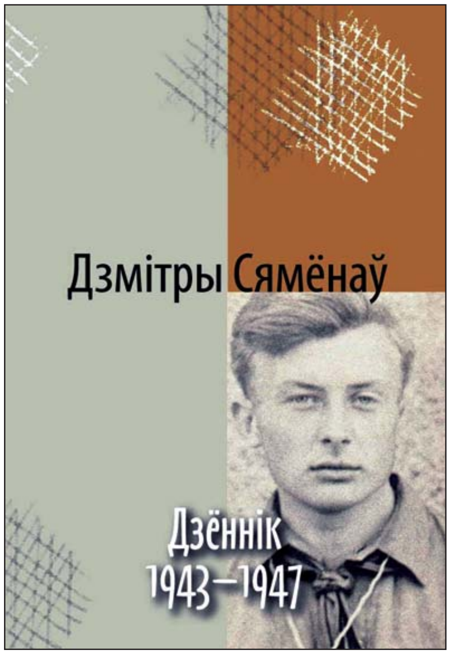
“Дзёньнік 1943—1947” Дзьмітрыя Сямёнава

Сямёнаў, Дзмітры. Дзённік. 1943—1947. Мінск: Медысонт, 2012. — 334 с. (Бібліятэка часопіса “Беларускі Гістарычны Агляд”, 23)

Час вайны, жыцьцё пад акупацыяй, бежанства ня надта спрыяюць для вядзеньня дзёньнікаў. Магчыма таму так мала засталося штодзённых запісаў тых, хто проста жыў у складаны й няпэўны ваенны час, запісаў, якія пішуцца для сябе й дзе занатоўваюцца звычайныя чалавечыя пачуцьці, побытавыя праблемы, дзе ня трэба думаць, як сваю асобу ці іншых паказаць лепей, чым ёсьць.

Менавіта такі рэдкі ці нават унікальны дзёньнік пабачыў сьвет у сэрыі “Бібліятэка часапіса “Беларускі гістарычны Агляд”. Ягоны аўтар — звычайны беларускі хлопец Дзьмітры Сямёнаў, што нарадзіўся ў 1926 г. у Менску ў сям’і эканамістаў. У часе нямецкай акупацыі жыў у родным горадзе, вучыўся ў школе, падпрацоўваў у гістарычным музэі разам з Антонам Шукелойцем. У сваіх запісах ваеннага часу юнак занатоўваў штодзённыя справы, пачуцьці, клопаты. Ён перагледзеў увесь рэпэртуар Менскага тэатру, фіксаваў ўражаньні ад кніг, кіно, асобаў. У нататках пішацца пра першае каханьне, здачу іспытаў, сьвяткаваньні ды іншыя падзеі насычанага юнацкага жыцьця.

У прыватным дзёньніку Дзьмітрыя Сямёнава можна знайсьці водгукі значных гістарычных падзеяў: выбуху ў Менскім гарадзкім тэатры, дзе загінуў сын Натальлі Арсеньневай Яраслаў, Другога Ўсебеларускага кангрэсу, выезду беларускай інтэлігенцыі на Захад улетку 1944 г. Тады, разам з Кушалямі, Калубовічамі, Шчагловымі, Кіпелямі, Савёнкамі ды іншымі, без бацькоў, але пад апекаю Антона Шукелойця, зьехаў зь Беларусі й аўтар запісаў. Ён не перапыняў свае нататкі і ў часе бежанства, распавядаючы пра бамбаваньні Бэрліну, бадзяньні па лягерох у пошуках прытулку, паўгалоднае існаваньне й радасьць ад прыходу амэрыканцаў.

Дзёньнік Дзьмітрыя Сямёнава паказвае падзеі вайны й першых паваенных гадоў вачыма беларускага юнака, які радаваўся й сумаваў, кахаў і крыўдаваў, а найбольш — імкнуўся знайсьці сваё месца ў жыцьці. Ён апынуўся ў асяродзьдзі сьведамай беларускай інтэлігенцыі, таму ў штодзённых запісах можна знайсьці цікавыя нататкі пра вядомых нацыянальных дзеячаў: Антона Адамовіча, Натальлю Арсеньневу, Франца Кушаля, Леаніда Галяка, Аўгена Калубовіча, Міколу Шчаглова-Куліковіча ды іншых. Гэтыя асобы паўстаюць таксама ў іх штодзённым жыцьці, у змаганьні з побытавымі праблемамі, у асаблівасцях міжасабовых і сямейных стасункаў. У выніку, беларуская эміграцыя першых паваенных гадоў бачыцца як бы зусім зблізку.

Запісы дзёньніка, што займаў шэсьць сшыткаў, ахопліваюць час ад 1 студзеня 1943 г. да 16 верасьня 1947 г. Сканчаюцца яны на прыняцьці Дзьмітрыем Сямёнавым важнай жыцьцёвай пастановы — ажаніцца. Праз ўвесь згаданы час ён быў у своеасаблівым пошуку спадарожніцы жыцьця, якую нарэшце знайшоў у беларускім асяродку ў Нямеччыне. Падзеі вясельля з Аляксандрай Сямёнавай (Заруцкай) не ўвайшлі ў дзёньнік, як і пераезд у ЗША, навучаньне ў Ратгерскім унівэрсытэце, праца хімікам. У Амэрыцы Сямёнаў, што памёр у 1982 г., няшмат кантактаваў зь беларускай грамадой. Магчыма таму пра ягоны дзёньнік так доўга нічога не было вядома. Для публікацыі яго перадала дачка Сямёнава Раіна, якая й фундавала выданьне. Архівіст Лявон Юрэвіч падрыхтаваў для друку тэкст, цікавыя камэнтары зрабіў таксама Вітаўт Кіпель, жменьку успамінаў пра аўтара напісаў знаёмы аўтара як раз з часоў, пра якія апавядае дзёньнік, Уладак Кушаль. У выніку атрымалася цікавае й якаснае выданьне, аздобленае здымкамі зь сямейнага архіву.

“Дзеньнік” Дзьмітрыя Сямёнава зьяўляецца ня толькі каштоўнай крыніцай па беларускай гісторыі. Ён — гэта яшчэ адно сьведчаньне таго, колькі цікавых, пакуль невядомых скарбаў, захоўваецца ў эміграцкіх архівах. Гэтыя скарбы толькі чакаюць свайго часу.

Натальля ГАРДЗІЕНКА

КЭГЭБЭ

Заканчэньне з бачыны 6

сьледваць іх за думкі і палітычныя погляды, тым больш за беларускую культуру і размову па-беларуску.

На сёньняшні дзень істотна рэальна зразумець, што за сацыяльна-палітычная сыстэма і што за тып улады ўтварыўся ў Беларусі і Расеі, якія між імі дачыненьні і залежнасьць, якая мэта гэтае ўлады. Залежнасьць антыбеларускага рэжыму ад Масквы ёсьць мэтанакіраваная і штучна створаная. Яна зьяўляецца адною з прычынаў таго, што рэжым праводзіць у Беларусі тыповую акупацыйную палітыку, якая рэалізуецца ў хамскай беларусафобнай форме. Масква знайшла адпаведнага сабе сатрапа і будзе старацца падтрымліваць яго пастаянна.

Гісторыя чытае беларусам жорсткую лекцыю аб тым, што можа стацца з грамадзтвам, якое траціць нацыянальны гонар і павагу да самага сябе — да мовы, культуры, гісторыі. Гэта лекцыя, навука для людзей, якія думалі, што можна жыць толькі матэрыяльнымі інтарэсамі, існаваць індывідуальна, ня дбаючы пра калектыўную справу, дзяржаву, народ, культуру і нацыю.

Мы павінны, мусім асэнсоўваць гэты цяжкі час ужо цяпер, каб наблізіць будучыню, бо нельга нічога зрабіць, калі невядома, што ёсьць, што адбываецца і як з гэтым змагацца.

Час царызму і расейскай акупацыі быў для нас трагічным (пагібель паўстаньняў, вынішчэньне культуры). Час расейскага камунізму і савецкай акупацыі быў для нас апакаліптычным (генацыд, падзел краіны, мільёны забітых, выбіваньне эліты, адабраньне ў сялянаў зямлі, бязбожжа), цяперашні час цемры, час гэбізму застанецца ў нашай гісторыі (як я мяркую) часам ганьбы, часам ганебным. (Гэта калі вораг нікчэмны, а мы бясьсільныя. Цярпеньне ад нікчэмнасьці ёсьць ганебным.) Гэта страшней нават за апакаліпсіс і сьмерць.

Але час цемры таксама скончыцца. Мы мусім зразумець яго сэнс.

18.01.2013 г.

Зянон ПАЗЬНЯК

www.narodnaja-partyja.org

“Галгатня пра ЗыШыА”

Cogito, ergo sum armatus!

Амэрыканцы папраўілі ўсё, ну ці амаль усё тое дрэннае, што было ў старой Эўропе. Нават дзесяць запаведзяў перапісалі, а пасьля дадалі яшчэ сямнаццаць новых, і вядомыя яны пад назваю „Папраўкі да канстытуцыі ЗША”, або „Біль аб правох”. Першая запаведзь пра свабоду слова, а другая гаворыць: „Паколькі добра арганізаваная міліцыя ёсьць неабходнаю для бясьпекі свабоднай дзяржавы, то права грамадзянаў на захоўваньне і нашэньне зброі не павінна парушацца.”

Пасьля кожнай чарговай страляніны са сьмяротнымі ахвярамі, грамадзкасьць задумваецца над тым, ці ўсё ж такі другую запаведзь не парушыць. ЗША немагчыма, быццам бы, захапіць зь зямлі, менавіта дзякуючы пашыранасьці зброі. Дык а хіба хто калі намагаўся? Іншая справа, якім чынам улада намерваецца тыя пісталеты і стрэльбы ва ўзброенага насельніцтва канфіскоўваць? А калі б законапаслухмяныя грамадзяне аддалі па ўласнай волі, то ці аддаў бы крымінальны элемэнт, і хто тады будзе бараніць абязброенае насельніцтва? І гэтак далей і таму падобнае. А яшчэ, маўляў, нельга пагаджацца на тое, каб кожны мог разгульваць па вуліцы з прыладаю забойства. Дык хіба кожны мужчына не разгульвае з патэнцыйнай прыладай гвалту? Большасьць, апрача фэміністак, пагаджаецца, што прэзумпцыя невінаватасьці рэч сьвятая і абыдзьве прылады застаюцца на сваіх месцах. Здаецца, закавыка ў тым, што калі закон пачаў абавязваць, а было гэта ў далёкім 1791-м, то замест у стралялкі, зь мілагучнымі назвамі Doom (каюк) і Quake (трымценьне), дзеці гуляліся ў хованкі і клясыкі. Зрэшты той час быў нашмат цывілізаванейшы ня толькі ў гэтым.

Віталь ВОРАНАЎ

Здымак узяты са старонкі:
www.commonsenseevaluation.com

Уплаты ў Згуртаваньне
Складкі й ахвяраваньні:

- **Т. Болт** **50**
- **І. Галавашка** **50**
- **К. Кабановіч** **50**
- **І. Куркіна** **50**
- **А. Нікалайчук** **50**

Усім шчыры дзякуй!

Уплаты ў аддзел шліце на адрас:
P. O. Box 572
New York, NY 10113
Чэкі выпісвайце на імя скарбніцы
Valentina Balashchenko.

*Паважаныя **Юлія Лісоўская**, **Ксенія Проніна** калі ласка, паведаміце рэдакцыі вашыя дакладныя паштовыя адрасы.*

Наступны сход

Беларуска-Амэрыканскага Згуртаваньня “ПАГОНЯ”
адбудзецца **ў суботу 9-га лютага 2013 году.**

Месца правядзеньня сходу:

Seafarers and International House
123 East 15th Street
New York, NY 10003.

*Даезд цягнікамі падземкі **L, N, Q, R, W, 4, 5, 6** да станцыі **Union Square**.*

Будынак знаходзіцца адзін блёк на ўсход ад Union Square па 15-й вуліцы на скрыжаваньні з Irving Place.

Заля на другім паверсе.

Пачатак: **а 6:00-й** вечара.

----

*Аб месцы і часе правядзеньня сходаў ды іншых імпрэзаў, ладжаных арганізацыяй, можна даведацца, наведаўшы ў інтэрнэце ўэбстаронку **pahonia.com***

Ахвяравалі на выданьне бюлетэня *Весткі й Паведамленьні*:

- **Я. Сапежынскі** **50**
- **М. Белямук** **30**
- **Т. Болт** **30**
- **І. Галавашка** **30**
- **К. Кабановіч** **30**
- **А. Копат** **30**
- **І. Куркіна** **30**
- **Ю. Малахаў** **30**
- **І. Машкоўская** **30**
- **А. Нікалайчук** **30**
- **А. Пранцэвіч** **30**
- **М. Уласава** **30**

Шчыры дзякуй!

*Падпісацца на бюлетэнь могуць усе зацікаўленыя даслаўшы аплату гадавой падпіскі (**$30**) на адрас:*

VIESTKI
P. O. Box 3225
Farmingdale, NY 11735

*Чэкі з адзнакаю **“Весткі”** выпісвайце на імя **Valentina Balashchenko**.*